

nationale rechter moet worden beantwoord.

3. De artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag verzetten zich niet tegen een nationale regeling die het doorgeven van reclameboodschappen via kabeltelevisie evenals de uitzending van reclameboodschappen via televisie verbiedt, indien die regeling wordt toegepast zonder onderscheid naar de binnen- of buitenlandse herkomst van die boodschappen, dan wel naar de nationaliteit of de plaats van vestiging van de verrichter van de dienst.

Nu de nationale wetgevingen terzake niet zijn geharmoniseerd, valt een dergelijk verbod immers binnen het kader van de aan elke Lid-Staat gelaten bevoegdheid, om redenen van algemeen belang de televisiereclame op zijn grondgebied te regelen, te beperken of zelfs totaal te verbieden, zelfs indien het ook geldt voor dergelijke reclame uit een andere Lid-Staat.

4. Een nationale regeling die het doorgeven van reclameboodschappen via kabeltelevisie verbiedt, kan niet deswege worden beschouwd als een met het beoogde doel onevenredige maatregel, omdat het verbod wegens het bestaan van zones met gewone ontvangst betrekkelijk ondoeltreffend is, noch deswege als een door het Verdrag verboden discriminatie van buitenlandse zenders, omdat deze wegens hun geografische ligging de verspreiding van hun boodschappen slechts in de zone met gewone ontvangst kunnen verzekeren.

5. Aan natuurlijke verschijnselen te wijten verschillen in ligging kunnen geen „discriminatie” in de zin van het EEG-Verdrag worden genoemd, daar dit slechts die verschillen in behandeling zo bestempelt, welke het gevolg zijn van menselijke activiteiten en met name van overheidsmaatregelen. De Gemeenschap is volstrekt niet gehouden maatregelen te treffen om verschillen op te heffen, die het gevolg zijn van natuurlijke ongelijkheden.

In zaak 52/79,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de Correctionele Rechtbank te Luik, in het aldaar dienende strafgeding tegen

MARC J. V. C. DEBAUVE, te Luik,

PAUL H. A. G. DENUIT, te Grez-Doiceau,

HENRI J. PH. M. LOHEST, te Luik,

SA CODITEL, te Luik,

ASSOCIATION LIÉGEOISE D'ÉLECTRICITÉ, te Luik,

appellerende burgerlijke partijen:

FÉDÉRATION NATIONALE DU MOUVEMENT COOPÉRATIF FÉMININ, organisation de consommateurs asbl, te Brussel,

FÉDÉRATION BELGE DES COOPÉRATIVES (FEBECOOP) asbl, te Brussel,

VIE FÉMININE asbl, te Brussel,

RADIO TÉLÉVISION BELGE DE LA COMMUNAUTÉ FRANÇAISE (RTBF), te Brussel,

FRANÇOISE VANDER BEMDEN c.s.,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: H. Kutscher, president, A. O'Keeffe en A. Touffait, kamerpresidenten, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans en O. Due, rechters,

advocaat-generaal: J.-P. Warner

griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

In België bestaat een wettelijk omroepmonopolie, ook voor televisie, dat is voorbehouden aan twee Belgische radio- en televisie-instituten waarvan het ene belast is met de uitzendingen in de Franse taal, het andere met die in het Nederlands.

De organieke wet van 18 mei 1960 die die instituten beheerst, verbiedt hun over te gaan tot uitzendingen die het karakter van handelsreclame dragen.

Kabeltelevisie is geregeld bij de wet van 26 januari 1960 betreffende de taksen op de toestellen voor het ontvangen van radio-omroepuitzendingen (Belgisch Staatsblad, 6 februari 1960), gewijzigd bij de wet van 7 augustus 1961 (Belgisch Staatsblad, 6 september 1961). Het krachtens die wet vastgestelde koninklijk besluit van 24 december 1966 betreffende de netten voor distributie van radio-omroepuitzendingen in de woningen van derden (Belgisch Staatsblad, 24 januari 1967) bepaalt in artikel 21:

„Onder voorbehoud van het bepaalde in de internationale overeenkomsten, mag de verdeler de uitzendingen doorgeven van enig ander station voor omgeroepen televisie-uitzendingen dat een vergunning heeft van het land waar het gevestigd is. Nochtans mogen niet worden

doorgegeven: uitzendingen die het karakter van handelsreclame dragen.”

Op grond hiervan zijn, na klachten van consumentenverenigingen, vervolgingen ingesteld tegen de kabeltelevisiemaatschappijen.

Voor de Politie rechtbank te Luik ontwikkelden de verdachten verschillende verweermiddelen, waarvan er een is ontleend aan de onverenigbaarheid van artikel 21 van het koninklijk besluit van 24 december 1966 met de artikelen 59-66 EEG-Verdrag. Dit middel werd door de Politie rechtbank te Luik aanvaard in haar vonnis van 14 december 1978.

De burgerlijke partijen alsook de Procureur des Konings gingen in hoger beroep bij de Correctionele Rechtbank te Luik.

Deze heeft bij vonnis van 23 februari 1979 haar uitspraak opgeschort en zich tot het Hof van Justitie gewend met de volgende prejudiciële vragen:

„1. Moet artikel 59 EEG-Verdrag, gelet op 's Hofs arrest van 30 april 1974 (zaak 155/73, Sacchi), aldus worden uitgelegd, dat daarin elke nationale regeling wordt verboden die zich verzet tegen het doorzenden per draad van reclameboodschappen door kabeltelevisiemaatschappijen, wanneer de gewone ontvangst van dergelijke boodschappen in de ontvangstzones van de buitenlandse zenders mogelijk en geoorloofd blijft, met name in aanmerking nemend dat:

a) met een dergelijke regeling een discriminatie zou worden ingevoerd op grond van de geogra-

fische ligging van de buitenlandse zender die slechts reclameboodschappen zou kunnen uitzenden in de zones waar hij gewoon wordt ontvangen, terwijl deze zones, ten gevolge van de verschillende bevolkingsdichtheid, voor de reclame van zeer uiteenlopend belang kunnen zijn;

- b) een dergelijke regeling een beperking zou opleggen die onevenredig is met het beoogde doel, omdat dit — te weten het verbod op televisiereclame — nooit geheel zou kunnen worden bereikt wegens het bestaan van de zones met gewone ontvangst?

2. Moeten de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag, gelet op 's Hof's arrest van 3 december 1974 (zaak 33/74, Van Binsbergen), aldus worden uitgelegd, dat zij rechtstreekse werking hebben tegenover elke nationale regeling, voor zover de dienstverrichter ingevolge deze regeling niet formeel wordt gediscrimineerd op grond van zijn nationaliteit of zijn woonplaats (in casu het verbod om reclameboodschappen door te geven)?"

In haar rechtsoverwegingen vestigt de Correctionele Rechtbank met name de aandacht op het volgende:

„Om in overeenstemming te blijven met de regeling voor de nationale instituten wordt in artikel 21 van dat koninklijk besluit het doorgeven van reclamespots verboden.

Er moet nochtans aan worden herinnerd dat de distributie van televisie-uitzendingen vanaf een gemeenschappelijke antenne tot aan de wet van 26 juni 1960

aan de regeling ontsnapte; het is onder dit stelsel dat een kabeltelevisienet werd opgericht te Namen, Luik en Verviers.

In de praktijk hebben de verdelers zich niet gestoord aan dit verbod en hebben zij de buitenlandse programma's doorgegeven zonder de reclamespots weg te laten; deze praktijk wordt trouwens geduld door de regering, die geen enkele sanctie heeft toegepast en geen enkele vergunning heeft ingetrokken; de technische, psychologische en juridische redenen voor deze verdraagzaamheid zijn openlijk door de minister van Verkeerswezen uiteengezet.

Aan de andere kant blijft een aanzienlijk deel van de televisie kijkers de buitenlandse programma's ontvangen zonder toedoen van de relais die de kabeltelevisiemaatschappijen oprichten, en het is duidelijk dat de Belgische regeling zich daartegen niet verzet; het is één van de redenen waarom de bevoegde overheid de verdelers heeft laten begaan.

Anderzijds zou de toepassing van het verbod invloed kunnen hebben op het verrichten van diensten in het communautaire vlak; de buitenlandse omroepinstituten leven geheel of ten dele van de inkomsten, hun verschaft door de adverteerders, en het weglaten van de reclameboodschappen in België zou de adverteerders ertoe kunnen aanzetten hun handelsreclame in te krimpen of af te schaffen; aan de andere kant zouden de adverteerders, handelaars of industriëlen uit de buurlanden op beperktere wijze de Belgische markt bereiken, waarvoor hun boodschappen waren bestemd en waaraan zij hun diensten aanboden."

Het verwijzingsvonnis is op 3 april 1979 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door Debauve, Denuit en Lohest, alsook door Coditel en de Association liégeoise d'Electricité, allen te deze vertegenwoordigd door J. M. Defourny en E. Rigaux, advocaten te Luik, en door A. Braun en G. Kirschen, advocaten te Brussel; de Radio Télévision belge de la Communauté française, te deze vertegenwoordigd door H. Mackelbert en P. Foriers, advocaten te Brussel; de Fédération nationale du Mouvement coopératif féminin, organisation de consommateurs, de Fédération belge des Coopératives (FEBECOOP), Vie féminine en F. Vander Bemden c.s., te deze vertegenwoordigd door R. Graetz en P. Martens, advocaten te Luik; de regering van de Franse Republiek, te deze vertegenwoordigd door M. Dandelot als gemachtigde; de Luxemburgse regering, te deze vertegenwoordigd door J. Hostert als gemachtigde; de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, te deze vertegenwoordigd door M. Seidel als gemachtigde; en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, te deze vertegenwoordigd door P. Leleux als gemachtigde.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Schriftelijke opmerkingen, ingediend krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG

Debauve, Denuit en Lohest, alsook Coditel en de Association liégeoise d'Electricité (ALE) (hierna: geïntimeerden in het hoofdgeding) lichten eerst en vooral de situatie van de kabeltelevisie in België

toe. Zij verklaren in hoofdzaak het volgende:

Sinds 1961 zijn in België steeds omvangrijker netten tot ontwikkeling gekomen, vooral bedoeld om de programma's van buitenlandse zenders toegankelijk te maken, en verder ook om de ontvangstkwaliteit van de Belgische programma's te verbeteren, zulks in verband met de minder gunstige ontvangst in bepaalde gebieden ten gevolge van hindernissen en de geografische ligging (valleien).

Vanaf 1968 nam een publieke vennootschap, de Association liégeoise d'Electricité, het initiatief om de voordelen van kabeltelevisie niet te beperken tot wijken of tot steden, maar het net uit te breiden tot praktisch het grondgebied van een provincie.

Aanvankelijk lieten bepaalde kabeltelevisiemaatschappijen de reclamespots weg. Later, wegens het toenemend aantal buitenlandse zenders die de een na de ander reclameboodschappen gingen uitzenden, werd het weglaten van de spots onmogelijk.

De maatschappijen hebben zich immers tot taak gesteld de bevolking een zo ruim mogelijke programmamakeus te bieden. Er is nooit sprake van geweest rechtstreeks of onrechtstreeks in te grijpen in de inhoud van de doorgegeven programma's. De kabeltelevisiemaatschappijen zijn wettelijk gehouden niet in de doorgegeven programma's in te grijpen. Zij moeten dus slechts optreden als tussenpersoon in de technische verbinding van de produktieorganismen naar de gebruikers.

De kabeltelevisiemaatschappijen zijn ongewild betrokken bij artikel 21 van het

koninklijk besluit van 24 december 1966 houdende regeling van de kabeltelevisie, waarin hun de overbrenging wordt verboden van „uitzendingen die het karakter van handelsreclame dragen.”

De buitenlandse radio- en televisie-instellingen zijn echter vanzelfsprekend eigenaar van hun programma's. Het is bekend dat de buurlanden (in elk geval Duitsland, Frankrijk en Nederland) zenders hebben geplaatst nabij de Belgische grens: Metz, Rijsel, Hirson, Mézières, Longwy, Aken, Monschau, Schnee-Eifel, Maastricht, Hulsberg, enz. ... met de duidelijke bedoeling hun uitzendingen over hun grenzen heen tot diep in België te verspreiden. Iedere Belgische televisiekijker kan met een bescheiden dakan-tenne tenminste de reclame-uitzendingen van één buitenlandse zender ontvangen. Zo miste het koninklijk besluit van 1966 reeds zonder enige tussenkomst van de kabeltelevisie zijn doel.

In het internationale vlak zijn de rechten van de buitenlandse instellingen geconcretiseerd en omschreven in een „Europese Overeenkomst tot bescherming van de televisie-uitzendingen”, ondertekend te Straatsburg op 22 juni 1960 en onder meer door België bekrachtigd. Krachtens die regeling kunnen de omroeporganismen de heruitzending van programma's via kabelnetten verbieden. Daarmee beschikken de buitenlandse omroeporganismen over een geducht wapen ten opzichte van de kabeltelevisiemaatschappijen die op onaanvaardbare wijze in hun programma's zouden ingrijpen. Geïntimeerden in het hoofdgeding verwijzen in dit verband naar een brief van de Franse ambassadeur in België van 8 oktober 1966, houdende toestemming van de ORTF om haar programma's te verdelen via het net dat de Luikse agglomeratie bedient.

Zij beklemtonen de technische, praktische en economische problemen die het weglaten van de reclamespots met zich zou meebrengen. Een dergelijke operatie zou onder meer problemen doen rijzen op het gebied van de toe te passen criteria. Deze vorm van „censuur” zou bovendien op zichzelf ergernis verwekken bij de televisiekijkers.

De eerste vraag

Geïntimeerden in het hoofdgeding merken op dat moet worden onderzocht of de drie door de verwijzende rechter vermelde economische activiteiten, namelijk die van de zendinstellingen, die van de adverteerders en die van de kabeltelevisiemaatschappijen, onder de bepalingen van het EEG-Verdrag inzake het vrij verrichten van diensten vallen.

Weliswaar lijkt de activiteit van de zendinstellingen en van de adverteerders onder de begripsbepaling van artikel 59 te vallen, maar wat de *activiteit van de kabeltelevisiemaatschappijen* betreft, moet er een onderscheid worden gemaakt. Die activiteit houdt immers *een dubbele dienstverrichting* in: enerzijds ten behoeve van de nationale en buitenlandse zendinstellingen en anderzijds ten behoeve van de televisiekijkers. De eerste hypothese valt uitdrukkelijk onder artikel 59, daar de dienstverrichter en degene te wiens behoeve de dienst wordt verricht, in verschillende Lid-Statens zijn gevestigd. Zulks is niet het geval met de dienstverrichting van de kabeltelevisiemaatschappijen ten behoeve van de televisiekijker.

Artikel 59 beoogt echter *het vrij verrichten van diensten* zelf, over de intra-

communautaire grenzen heen. Wanneer een Belgische kabeltelevisiemaatschappij vanuit andere Lid-Staten uitgezonden programma's naar kijkers in België overbrengt, neemt zij ongetwijfeld deel aan het vrije verkeer van diensten. Hoe het ook zij, elke beperking op de zendactiviteiten beperkt het verrichten van diensten door de buitenlandse zendinstelling en de buitenlandse adverteerder.

Vervolgens komen geïntimeerden in het hoofdgeding te spreken over de schending van het discriminatieverbod en van het evenredigheidsbeginsel.

De toetsing van de nationale maatregelen aan het gemeenschapsrecht moet niet beperkt blijven tot het koninklijk besluit van 24 december 1966, waarbij de heruitzending wordt verboden van uitzendingen die het karakter van handelsreclame dragen, doch dienen zich ook uit te strekken tot de ter toepassing daarvan ingestelde individuele vervolgingen¹, met name gelet op het feit dat de Belgische autoriteiten elf jaar lang uitdrukkelijk te kennen hebben gegeven dat inbreuken op de regeling zouden worden geduld.

De vervolgingen strekkende tot het verbieden van de heruitzending per draad van commerciële uitzendingen, hebben talrijke gevolgen.

1. De televisiekijker zou moeten dulden dat de programma's uitgezonden door geheel of ten dele commerciële zenders, bij regelmatige en zelfs onregelmatige tussenpozen zouden worden gestoord;

2. De zendinstellingen zouden de kwaliteit van hun aanbod zien verminderen,

daar zij zouden moeten dulden dat hun programma's door storingen worden onderbroken, hetgeen een rampzalig psychologisch effect zou hebben.

Op beide punten zouden de nationale zendorganismen ontegenzeggelijk bevoordeeld zijn ten opzichte van de buitenlandse organismen. Het algemene kwaliteitsverlies van de uitzendingen ten gevolge van de storingen zou tevens leiden tot discriminatie ten gunste van de Belgische organismen op de markt van de niet-commerciële programma's, dat wil zeggen wat betreft de concurrentiepositie van de zendorganismen bij de aankoop van rechten tot uitzending of overbrenging van programma's.

3. De commerciële uitzendingen zouden hun „actieradius” beperkt zien tot de zones met gewone ontvangst. Als gevolg daarvan zouden de adverteerders zich ofwel moeten wenden tot verscheidene zendorganismen in plaats van de onderlinge concurrentie tussen deze laatste te kunnen uitbuiten, ofwel er mee genoegen nemen, slechts een deel van het grondgebied te bereiken.

Ondertussen kunnen bepaalde Belgische adverteerders — openbare of parastatale lichamen met een economische activiteit en daardoor aan de regels van het EEG-Verdrag onderworpen — ongestraft voordeel blijven trekken uit de reclame die hun op de nationale zenders wordt aangeboden voor het organiseren van „culturele” uitzendingen: dat is bijvoorbeeld het geval met de Sabena.

4. Er is ook een discriminerend gevolg in het communautaire vlak. Het EEG-Verdrag heeft tot doel de instelling en de

¹ — Arrest van 28 oktober 1975 (zaak 36/75, Rutili, Jurispr. 1975, blz. 1219, 1231); arrest van 27 oktober 1977 (zaak 30/77, Bouchereau, Jurispr. 1977, blz. 1999, 2012).

goede werking van een gemeenschappelijke markt te verzekeren. Zo gezien moeten de ondernemingen van elke Lid-Staat zich onder gelijke mededingingsvoorwaarden met elkaar kunnen meten.

Natuurlijk moet het mogelijk zijn dat beperkingen worden aangebracht, onder meer die welke kunnen voortvloeien uit de toepassing van uit hoofde van het algemeen belang gerechtvaardigde nationale regels die gelden voor iedereen die gevestigd is op het grondgebied van de staat waar de dienst wordt verricht (arrest van 3 december 1974, zaak 33/74, Van Binsbergen, Jurispr. 1974, blz. 1299, r.o. 12). Toch moet ook bij de toepassing van die regels het evenredigheidsbeginsel worden geëerbiedigd: de maatregel moet „objectief noodzakelijk” zijn om het gewenste resultaat te bereiken (arrest van 18 januari 1979, gevoegde zaken 110 en 111/78, Van Wesemael, Jurispr. 1979, blz. 35, r.o. 29).

Volgens geïntimeerden in het hoofdgeding houdt de eerbiediging van dat beginsel in, dat

- a) de beperkende werking noodzakelijk is om het doel van algemeen belang te bereiken;
- b) die werking zich beperkt tot de minst dwingende maatregelen voor het vrij verrichten van diensten;
- c) zij passend is om dat doel te bereiken;
- d) zij niet onevenredig is met het beoogde resultaat.

Gelet op de bijzonderheden van het onderhavige geval, stellen geïntimeerden in het hoofdgeding dat de uitvoerings-

maatregelen van het koninklijk besluit van 24 december 1966 niet objectief noodzakelijk zijn om het beoogde doel te bereiken, en op flagrante wijze het evenredigheidsbeginsel schenden.

Ter beantwoording van de vraag of de nationale maatregelen gerechtvaardigd kunnen zijn uit hoofde van de openbare orde (artikelen 56 en 66 EEG-Verdrag), verwijzen geïntimeerden in het hoofdgeding naar het arrest van 27 oktober 1977 (zaak 30/77, Bouchereau, Jurispr. 1977, blz. 1999, en dictum sub 3 op blz. 3015), waarin het Hof voor recht verklaarde dat, „voor zover het bepaalde beperkingen van het vrij verkeer van onder het gemeenschapsrecht vallende personen kan wettigen, het beroep van een nationale instantie op het begrip openbare orde in elk geval, afgezien van de storing van de sociale orde die bij elke wetsovertreding plaatsvindt, het bestaan veronderstelt van een werkelijke en genoegzaam ernstige bedreiging, die een fundamenteel belang van de samenleving aantast.”

Aan die voorwaarden is in casu niet voldaan.

Mitsdien geven geïntimeerden in het hoofdgeding het Hof in overweging, de eerste vraag te beantwoorden als volgt:

„Artikel 59 verbiedt elke nationale regeling of uitvoeringsmaatregel van een nationale regeling, die zich verzet tegen de overbrenging per draad van reclameboodschappen door kabeltelevisiemaatschappijen, voor zover de uitzending van die televisieboodschappen in de Lid-Staat van herkomst reeds onderwerp is van een op dezelfde wil tot bescherming van het algemeen belang berustende regeling, en de uitvoering van de regeling in de Lid-Staat waar de dienst wordt verricht, enkel die verrichters en bestemmingen

van de dienst tref, die onderdaan zijn van, of gevestigd in de andere Lid-Staten, terwijl die beperking anderzijds niet geschikt is om het beoogde doel van algemeen belang op passende wijze te bereiken.”

De *Radio-Télévision belge de la Communauté française* (hierna: RTBF), appellende burgerlijke partij, ontleedt eerst en vooral de door de zendinstelling verrichte dienst.

De uitzending van de reclameboodschap via televisie is een dienstverrichting op het moment waarop zij wordt uitgezonden. Is de boodschap eenmaal uitgezonden, dan is de dienstverrichting welke in de uitzending bestaat, beëindigd; zij strekt zich niet verder uit dan tot de gewone-ontvangstzone van de zender. De opdrachtgever (in casu de adverteerder) kan van de zender niets méér eisen dan dat diegenen worden bereikt die zich in de gewone-ontvangstzone van de programma's bevinden.

In dit opzicht heeft elke dienstverrichter zijn eigen beperkingen, die ofwel afhangen van de op televisie-uitzendingen toepasselijke regeling, ofwel van de technische middelen waarover hij beschikt.

De door de zender verrichte dienst is dus de hulp die hij verleent door de boodschap draadloos tot bij de potentiële geadresseerde te brengen.

De door de kabeltelevisiemaatschappij verrichte dienst bestaat erin, de uitzending te ontvangen en ze vervolgens aan televisiekijkers *door te zenden*. De kabeltelevisiemaatschappij richt zich tot twee groepen televisiekijkers.

In de eerste plaats richt hij zich tot de televisiekijkers die zich in de gewone-

ontvangstzone van de zender bevinden en die de boodschap dus ook rechtstreeks van de zender kunnen ontvangen. In dat geval is het vrije verkeer van de televisieboodschap niet afhankelijk van de tussenkomst van de kabeltelevisiemaatschappij.

In de tweede plaats richt hij zich tot de televisiekijkers die zich buiten de zone met gewone ontvangst bevinden en die de boodschap niet rechtstreeks van de zender kunnen ontvangen. De dienstverrichting door de zender is dan op haar natuurlijke grenzen gestoten, zodat het vrije verkeer van de door de zender verrichte dienst niet in het geding kan zijn. In dat geval is er dus een *nieuwe dienstverrichting*. Deze is specifiek en identificeerbaar, onder meer omdat zij gepaard gaat met een door de televisiekijker aan de kabeltelevisiemaatschappij betaalde vergoeding.

Bijgevolg kan men onmogelijk de uitzending met de distributie verbinden zonder het probleem verkeerd te stellen. Het echte probleem is immers enkel, of een nationale regeling voor de kabeltelevisie het vrije verkeer kan beletten bij het verrichten van *een andere dienst*, die specifiek uitgaat van de kabeltelevisiemaatschappij.

De vraag is dus of een nationale autoriteit de dienstverrichting die op zijn eigen grondgebied plaatsvindt, mag regelen.

Er is nooit betwist dat de beroepsregels geldend voor degenen die zich werkelijk op het grondgebied van een Lid-Staat bevinden, vallen onder de bevoegdheid van de nationale autoriteiten. Het arrest in zaak 33/74 (Van Binsbergen, Jurispr. 1974, blz. 1299) breidt dit beginsel uit tot degenen wier werkzaamheid geheel of voornamelijk op het grondgebied van die Lid-Staat is gericht, hoewel zij er niet

zijn gevestigd. De enige beperking is, dat de Lid-Staat die bevoegdheid niet gebruikt om bijzondere vereisten in te voeren die onevenredig zijn met het doel dat hij nastreeft.

Om redenen die onder meer verband houden met de openbare orde, heeft de Belgische wetgever zich sinds lang zowel tegen de uitzending als tegen de distributie van reclameboodschappen verzet. Op die wijze verdedigt hij een bepaalde samenlevingsvorm die een fundamenteel belang van de maatschappij vormt (arrest van 27 oktober 1977, zaak 30/77, Bouchereau, Jurispr. 1977, blz. 1999).

De dienst die de kabeltelevisiemaatschappij *wettelijk* kan verrichten, is die omschreven bij het koninklijk besluit van 24 december 1966. De aldus omschreven dienst wordt volstrekt niet belemmerd. Het toepasselijke stelsel voert evenmin een discriminerende regeling in, daar het voor alle in België werkzame kabeltelevisiemaatschappijen geldt, ongeacht hun nationaliteit.

Er is evenmin discriminatie op grond van de geografische ligging van de buitenlandse zender. De in casu door de Correctionele Rechtbank geopperde twijfel is zonder belang, daar niet het vrije verkeer van de uitgezonden boodschap in het geding is, doch het vrije verkeer van de door de kabeltelevisiemaatschappij verrichte dienst. Gesteld echter dat de vraag in casu relevant ware, dan zou het antwoord formeel moeten zijn: de ligging van de zender is juist een concurrentiefactor die men niet kan uitschakelen zonder het spel van de mededinging tussen de zenders te vervalsen, zulks terwijl de mededinging een van de fundamen-

tele doelstellingen van het Verdrag is (artikelen 3, sub f, en 85 EEG-Verdrag). Volgens het gemeenschapsrecht is de geografische ligging immers een gegeven dat niet kan worden uitgeschakeld zonder het concurrentievermogen van de bij hypothese beter gelegen ondernemingen aan te tasten.

De in de eerste vraag sub b) geformuleerde opmerking is eveneens irrelevant. In de eerste plaats schuilt er een rechtsdwaling in de verwarring tussen de doeltreffendheid van een rechtsregel en zijn rechtmatigheid. Er is ook een feitelijke dwaling. Voor personen in de gewone-ontvangstzone van de buitenlandse zender zal het doel van de regeling ten dele zijn bereikt zo de kabeltelevisie de reclameuitzending niet mag ontvangen en overbrengen per draad, daar de televisiekijker zelf het nodige moet doen. Voor personen buiten de gewone-ontvangstzone zal het doel volledig zijn bereikt.

Concluderend stelt de RTBF het Hof voor, de eerste vraag te beantwoorden als volgt:

„Artikel 59 EEG-Verdrag verzet zich niet tegen regelingen die de overbrenging per draad van reclameboodschappen door kabeltelevisiemaatschappijen verbieden, wanneer de gewone ontvangst van dergelijke boodschappen in de ontvangstzones van de buitenlandse zenders mogelijk en geoorloofd blijft.”

De *Fédération nationale du Mouvement coopératif féminin*, de *Fédération belge des Coopératives*, *Vie féminine* en *F. Vander Bemden* c.s. zetten in de eerste plaats uiteen dat de Belgische situatie verschilt van die welke tot het arrest in zaak 155/73 (Sacchi, Jurispr. 1974, blz. 409)

heeft geleid. De RTBF en de BRT hebben niet het recht reclameboodschappen uit te zenden en kunnen dus op dit gebied geen enkel monopolie inroepen. Het koninklijk besluit van 24 december 1966 dient te verzekeren dat de kabeltelevisie-maatschappijen de voor de uitzendingsinstituten geldende regel nakomen.

Bovendien worden de diensten van de Belgische uitzendingsinstituten niet verricht tegen vergoeding en zijn zij dus niet te beschouwen als diensten in de zin van artikel 60 EEG-Verdrag.

Gezien het arrest-Sacchi en gelet op de Belgische situatie, kan niet worden staande gehouden dat de nationale regeling die de overbrenging door kabeltelevisie-maatschappijen, van reclameboodschappen afkomstig van buiten het nationale grondgebied gelegen zenders verbiedt, het goederenverkeer nadelig zou beïnvloeden, waar de gewone ontvangst van die reclame-uitzendingen mogelijk blijft in de respectieve ontvangst-zones van die zenders.

Artikel 21 van het koninklijk besluit van 24 december 1966 scheidt geen enkele discriminatie tussen de verrichters van een zelfde dienst op grond van woonplaats of nationaliteit. Bijgevolg kan het geen inbreuk maken op de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag.

Daarenboven maakt artikel 21 deel uit van een tweeluik dat een fundamentele politieke keus van de Belgische wetgever tot uitdrukking brengt. Het andere luik is het op de Belgische zenders rustende verbod tot het uitzenden van reclame-

boodschappen. De weigering artikel 21 op de verdachten toe te passen onder voorwendsel dat zij buitenlandse uitzendingen heruitzenden, zou, behalve dat zij op geen enkele discriminerende praktijk kan zijn gegrond, rechtstreeks een discriminatie op grond van nationaliteit of woonplaats in het leven roepen ten nadele van de Belgische verrichters van de bedoelde dienst. Het arrest in zaak 39/75 (Coenen, Jurispr. 1975, blz. 1547) past op het gebied van de dienstverrichtingen het evenredigheidsbeginsel toe, en bakent dit tevens af. Daaruit volgt dat, zo het Hof de uitzending per televisie van reclameboodschappen door een op het grondgebied van een Lid-Staat gevestigde vennootschap en hun heruitzending per draad door een andere vennootschap opgericht naar het recht van een andere Lid-Staat, als één enkele dienst zou beschouwen, voor recht zou moeten worden verklaard dat dat soort activiteit ook overeenkomt met die waarvoor het Hof de in het arrest-Coenen vervatte beperkingen heeft geformuleerd.

Volgens de *regering van de Franse Republiek* moet in casu de in voornoemde zaak-Sacchi ontwikkelde rechtspraak worden bevestigd.

Zij merkt op dat de verschillende situaties waarin de radio- en televisiezenders ten gevolge van hun geografische vestiging verkeren, geen discriminaties in de zin van artikel 7 EEG-Verdrag kunnen vormen.

Wel een discriminatie is daarentegen een situatie die voortvloeit uit de toepassing van een juridische regeling waardoor, in van zender tot zender verschillende omstandigheden, de gewone-ontvangstzones van de programma's worden gewijzigd.

De Franse regering acht het passend dat de heruitzending van programma's via kabelnetten „passief” gebeurt, dat wil zeggen zonder in de inhoud van de uitzendingen in te grijpen. De heruitzending moet volledig zijn ofwel geheel achterwege blijven, maar het heruitgezonden programma (met inbegrip van de reclameboodschappen) mag niet worden verknipt of anders gepresenteerd.

De Franse regering zelf hecht zowel in nationaal als in Europees verband groot belang aan de cerbiediging van dit beginsel. Dit is immers de enige mogelijkheid om te voorkomen dat gedeelten van programma's worden weggelaten, wat de kwaliteit van de tot nu toe vrij uitgezonden programma's zou aantasten of zelfs op een echte censuur zou kunnen uitlopen; om het in andere landen reeds waargenomen risico te vermijden dat weinig kieskeurige kabeltelevisieaant-schappijen slechts een deel van de programma's heruitzenden en, profiterend van hun toegang tot het publiek, in plaats van de weggelaten delen reclameboodschappen of andere eigen programmaonderdelen inlassen; en tenslotte om te voorkomen dat het aan de technici wordt overgelaten soms zeer moeilijk te bepalen en te isoleren coupures aan te brengen in complete programma's, waardoor hun waarde voor de luisteraars of kijkers zou worden verminderd, wat zou leiden tot een indirecte, maar onweerlegbare, door het Verdrag verboden discriminatie.

De *Luxemburgse regering* merkt op dat de betrokken nationale regeling de omroeporganismen van andere Lid-Staten belet hun programma's via de kabeltelevisienetten in België te verspreiden, voor zover die programma's handelsreclame bevatten.

Aangezien de terzake toepasselijke Belgische bepalingen zijn uitgevaardigd na de inwerkingtreding van het EEG-Verdrag, vormen zij „nieuwe beperkingen” die in-gevolge artikel 62 EEG-Verdrag zijn verboden. Luidens 's Hofs vaste rechtspraak heeft een dergelijke „stand-still”-clausule rechtstreekse werking in de Lid-Staten en kan zij door de particulieren voor de nationale rechterlijke instanties worden ingeroepen.

Maar ook indien de beperking op het vrije verkeer van de diensten zou berusten op bepalingen van vóór de inwerkingtreding van het EEG-Verdrag, zouden de particulieren voor de nationale rechter toch een beroep kunnen doen op artikel 59 van het Verdrag.

De artikelen 59 en 62 EEG-Verdrag doelen fundamenteel slechts op discriminaties jegens vreemdelingen. Aangezien het verbod van reclame-uitzendingen de binnen- en buitenlandse omroepen zonder onderscheid treft, leidt een letterlijke uitlegging ertoe in casu de toepassing van de artikelen 59 en 62 uit te sluiten.

De Luxemburgse regering vraagt zich evenwel af, of het niet nodig is tot een uitlegging te komen die gunstiger is voor de communautaire integratie, en wel naar analogie van 's Hofs rechtspraak betreffende het begrip „maatregelen van gelijke werking als een kwantitatieve beperking” in artikel 30 EEG-Verdrag. Volgens 's Hofs rechtspraak vormt een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking, iedere handelsregeling van een Lid-Staat die de intracommunautaire handel al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel kan belemmeren. Het is dus irrelevant of men te maken heeft met een materiële, laat staan met een formele discriminatie; van

belang is enkel te weten welke invloed de regeling heeft op de handel tussen Lid-Staten.

Dergelijke maatregelen kunnen echter krachtens artikel 36 EEG-Verdrag gerechtvaardigd zijn om bijzondere redenen van openbaar belang.

Transponeert men die rechtspraak op het gebied van het vrije verkeer van diensten, dan schijnen er geen bijzondere redenen van openbaar belang te bestaan om het verbod van reclameuitzendingen in artikel 21 van het Belgische koninklijk besluit van 24 december 1966 te rechtvaardigen. Het feit dat de Belgische regering in de praktijk niet de hand aan het verbod heeft gehouden en de overtreding ervan uitdrukkelijk heeft gedoogd en zelfs verdedigd, toont aan dat het geen wezenlijke openbare belangen dient.

Wordt deze analogische redenering niet aanvaard, dan zou men zich toch kunnen afvragen of er in het onderhavige geval, ondanks de schijnbaar gelijke behandeling van Belgische onderdanen en die van andere Lid-Staten, in werkelijkheid geen beperking van de vrijheid van de dienstverrichtingen of een discriminatie bestaat.

In dit opzicht verwijst de Luxemburgse regering naar 's Hof's arrest van 7 februari 1979 (zaak 136/78, Auer, Jurispr. 1979, blz. 437), luidens hetwelk de vrijheid van vestiging enkel door een behandeling op voet van gelijkheid met eigen onderdanen onvoldoende is verzekerd wanneer alle andere belemmeringen, buiten het vereiste van de nationaliteit van het land van ontvangst, worden gehandhaafd.

Zo wordt bedoeld op alle gevallen waarin het verschil tussen de prelabel voorwaarden, in de onderscheiden Lid-

Staten gesteld voor het uitoefenen van een werkzaamheid of het verrichten van een dienst, door zijn gevolgen het vrije verkeer van personen blijkt te belemmeren.

Het Verdrag verbiedt niet enkel duidelijke discriminaties, maar ook alle verborgen vormen van discriminatie die, door de toepassing van andere, afwijkende kenmerken, in de praktijk op hetzelfde neerkomen (arrest 152/73, Sotgiu, Jurispr. 1974, blz. 153; arrest 61/77, Commissie/Ierland, Jurispr. 1978, blz. 417).

Op grond van die rechtspraak kan men vaststellen dat het verbod op de verspreiding van handelsreclame naar de letter zonder onderscheid doelt op de uitzendingen van Belgische en vreemde omroeporganismen, maar dat het in de praktijk slechts de zenders van andere Lid-Staten treft, waarvan de programma's reclame bevatten.

De Luxemburgse regering wijst op de problemen die zich voor zouden doen wanneer de kabeltelevisiemaatschappijen de doorgegeven programma's telkens zouden moeten onderbreken.

Concluderend stelt zij het Hof voor, de vragen van de nationale rechter te beantwoorden als volgt:

„Elke regeling van een Lid-Staat, die, hoewel formeel zonder onderscheid toepasselijk op binnen- en buitenlandse organismen de overbrenging van uit andere Lid-Staten afkomstige radio- en televisieuitzendingen rechtstreeks of onrechtstreeks belet of aanzienlijk bemoeilijkt, vormt een discriminatie in de zin van artikel 7, eerste alinea, en een beperking op het vrije verkeer van de diensten in de zin van de artikelen 59 en 62 EEG-Verdrag, tenzij die regeling onontbeerlijk is voor de bescherming van essentiële openbare belangen van de betrokken staat,

die niet kunnen worden beschermd met een maatregel die het vrije verkeer van de diensten minder beperkt.”

De regering van de Bondsrepubliek Duitsland is van oordeel dat op de eerste vraag ontkennend moet worden geantwoord. Het Verdrag verbiedt de Lid-Staten niet, zich voor het onder hun soevereiniteit vallende gebied te verzetten tegen de overbrenging — draadloos of per draad — van reclameboodschappen door televisiezenders, zelfs wanneer de ontvangst van dergelijke, door buitenlandse zenders verspreide boodschappen op het betrokken grondgebied mogelijk blijft.

Het is de vraag, of de betrokken regeling in feite geen belemmering betekent van het vrije verkeer van de diensten *over de grenzen heen*, het enige dat in artikel 59 wordt gewaarborgd.

Het vrij verrichten van diensten in de zin van artikel 59 e.v. vooronderstelt evenwel het bestaan, tussen de dienstverrichter en degene te wiens behoeve de dienst wordt verricht, van een of andere rechts- of handelsbetrekking ofwel — in geval van eenzijdige dienstverrichtingen — van een weloverwogen gedraging van de dienstverrichter. Het feit dat goederen ten gevolge van overmacht of om een andere reden „toevallig” een grens overschrijden, vormt geen „handelsverkeer”. De verspreiding van televisie-uitzendingen kan slechts dan worden beschouwd als een dienstverrichting die in de zin van de artikelen 59 e.v. het zuiver nationale kader overschrijdt, wanneer de uitzending werkelijk bedoeld is om de kijkers over de grens te bereiken. Wanneer een uitzending een grens slechts overschrijdt als bijkomstig en onvermijdelijk gevolg van een uitsluitend op het nationale grondgebied gerichte uitzending, kan men naar de mening van de Duitse regering niet spreken van een dienstverrichting ten be-

hoeve van de „onderdanen van een andere Lid-Staat” in de zin van artikel 59.

De betrokken televisieprogramma's zijn immers bedoeld voor ontvangst binnen de nationale grenzen; met name in de Bondsrepubliek Duitsland zijn zij gericht op het bedienen van het nationale grondgebied.

Een regeling zoals de onderhavige moet worden beschouwd als een door het gemeenschapsrecht erkende beperking op het vrij verrichten van diensten. Luidens artikel 60 EEG-Verdrag worden de diensten die het nationale kader overschrijden, verricht „onder dezelfde voorwaarden als die welke dat land aan zijn eigen onderdanen oplegt.” Wanneer artikel 56 juncto artikel 66 EEG-Verdrag de Lid-Staten de bevoegdheid laat — discriminerende — beperkingen te handhaven ten nadele van diegenen die diensten verrichten welke het nationale kader overschrijden, dan moet dit aldus worden begrepen, dat de Lid-Staten a fortiori, zoals in het onderhavige geval, algemene niet discriminerende regels kunnen vaststellen.

Vervolgens staat het gemeenschapsrecht geen nationale regeling toe die het verrichten van diensten beperkt, wanneer zij op geen enkele overtuigende grond berust of wanneer de last die zij meebrengt, buiten verhouding staat tot het nagestreefde doel. Aan die voorwaarden is echter niet voldaan in het geval van de beperkingen op televisiereclame. Deze is in Duitsland, zoals in andere Lid-Staten, onderworpen aan een regeling inzake de modaliteiten van de uitzending, bijvoorbeeld wat haar duur per werkdag betreft.

Met name wanneer radio en televisie in een Lid-Staat als een openbare dienst worden beschouwd en bijgevolg op een bijzondere wijze zijn georganiseerd, mag een daarmee verband houdend algemeen reclameverbod, niet krachtens het ge-

meenschapsrecht aantastbaar zijn (arrest-Sacchi, reeds aangehaald).

De bestaande regeling beantwoordt in zeer ruime mate aan het door de Belgische wetgeving nagestreefde doel. Het feit dat een wettelijke maatregel, in beginsel gerechtvaardigd om redenen van hoger algemeen belang, zijn doel niet volledig bereikt, is in elk geval geen bezwaar wanneer het doel niet volledig zou kunnen worden bereikt zonder onredelijke begeleidende maatregelen.

Daarenboven is de betrokken regeling gerechtvaardigd volgens de artikelen 56 en 55 juncto artikel 66 EEG-Verdrag.

Concluderend stelt de Duitse regering voor, de eerste vraag ontkennend te beantwoorden.

De *Commissie* bepaalt eerst welke dienstverrichtingen door de litigieuze regeling zouden kunnen worden gehinderd.

Komt de uitzending van televisieboodschappen ongetwijfeld neer op een onder de artikelen 59 e.v. EEG-Verdrag vallende dienstverrichting (arrest-Sacchi, reeds aangehaald), toch moet ook worden onderzocht of aan de voorwaarden voor de toepassing van die artikelen en met name van artikel 60, eerste alinea, is voldaan, te weten de *grensoverschrijdende* en *niet-kostenloze* aard van de dienstverrichting.

Het is niet nodig te onderzoeken of er tussen de buitenlandse zender en de Belgische kabeltelevisiemaatschappijen van een dienstverrichting sprake is wanneer deze laatsten aan eerstgenoemde geen vergoeding betalen. Het volstaat immers vast te stellen dat er in het geval van een

televisieboodschap die het karakter van handelsreclame draagt, steeds tenminste een „klassieke” dienstverrichting tegen vergoeding bestaat tussen de *televisiezender* (die de dienst verricht) en de *adverteerder* (te wiens behoefte de dienst wordt verricht).

De grensoverschrijdende aard van die dienstverrichting staat voldoende vast zodra bekend is dat de televisiezenders in de aan België grenzende landen reclameboodschappen doorgeven in opdracht van adverteerders gevestigd in andere landen dan dat van de zender.

Dat de litigieuze Belgische regeling een belemmering vormt van de aldus afgebakende dienstverrichtingen, kan niet worden betwijfeld. De dienst welke de (openbare of particuliere) instelling de adverteerders kan bieden, en de vergoeding die zij daarvoor kan ontvangen, verschilt natuurlijk volgens de grootte van het gebied dat de televisieboodschap kan bereiken. Zo zou in de onderhavige situatie een Belgische adverteerder bijvoorbeeld voor een uitzending die zijn producten aanprijst, minder belangstelling hebben wanneer zij enkel een klein deel van het Belgische grondgebied bereikt (zones met gewone ontvangst) dan wanneer zij dit dankzij de kabeltelevisie geheel bestrijkt. De zender-dienstverrichter zou dus slechts een aanzienlijk lagere prijs kunnen krijgen. Zo zou het *dienstaanbod* ernstig worden gehinderd, waaruit men moet besluiten dat het dan gaat om een in artikel 59 EEG-Verdrag bedoelde beperking op zijn activiteit als dienstverrichter.

Kan de „zonder onderscheid toepasselijke” aard van de litigieuze regeling haar toepassing op dienstverrichtingen van het onderhavige type rechtvaardigen? De diensten worden immers geheel verricht buiten het grondgebied waar de regeling geldt — het kunnen zelfs rechts-

betrekkingen zijn waarbij geen enkele partij in het land is gevestigd —, en hun weerslag op dat grondgebied is niet het gevolg van enig rechtstreeks optreden van de dienstverrichter of van degene te wiens behoefte de dienst wordt verricht, maar wel van een zuiver fysisch verschijnsel, waarvan zij enkel gebruik maken. Het antwoord op die vraag is fundamenteel voor de bepaling van het respectieve toepassingsgebied van enerzijds artikel 59 en anderzijds artikel 60, derde alinea.

In vele omstandigheden verricht de dienstverrichter zijn dienst geheel in eigen land.

Bijgevolg is de vraag die het Hof behoort te beantwoorden, of een nationale regeling die het uitzenden van televisieboodschappen verbiedt, niet alleen kan worden toegepast op elke televisieonderneming die uitzendt van op het grondgebied van het betrokken land, maar ook zo *over de grenzen kan uitstralen*, dat zij het sluiten van overeenkomsten voor diensten die de in het buitenland gevestigde dienstverrichter volkomen zijn geoorloofd, belemmert, en zulks alleen omdat *de uitwerking* van die dienst merkbaar is op het grondgebied van het land dat die nationale regeling heeft uitgevaardigd. Het probleem bestaat erin te beslissen of op een gemeenschappelijke markt elke Lid-Staat al dan niet de wettelijke regelingen van de anderen moet „erkennen”, wanneer de toepassing van die buitenlandse wet niet moet worden afgewezen om redenen ontleend aan de *internationale openbare orde*.

In het onderhavige geval berust het verbod van televisiereclame niet op een zo

fundamenteel beginsel van de Belgische samenleving, dat het ten koste van alles moet worden gehandhaafd. Het standpunt van de Belgische regeringsautoriteiten spreekt in dat opzicht boekdelen.

Het Hof heeft reeds te verstaan gegeven dat discriminaties niet het enige type van bij het Verdrag verboden beperkingen vormen (arrest in zaak 33/74, Van Binsbergen, Jurispr. 1974, blz. 1299, r.o. 10). Het heeft in zijn rechtspraak een niet in het Verdrag neergeschreven beginsel ontwikkeld, namelijk dat elke Lid-Staat zonder schending van artikel 59 gerechtigd is, aan de in een andere Lid-Staat gevestigde dienstverrichter „specifieke eisen” te stellen, gegrond op het algemeen belang en identiek of vergelijkbaar met die welke gelden voor iedereen die gevestigd is op het grondgebied van de staat waar de dienst wordt verricht (arrest—Van Binsbergen, reeds aangehaald, r.o. 12; zaak 39/75, Coenen, Jurispr. 1975, blz. 1547; gevoegde zaken 110 en 111/78, Van Wesemael e.a., Jurispr. 1979, blz. 35). Dat beginsel heeft tot doel, het vrij verrichten van diensten te verzoenen met de bescherming van degenen te wier behoefte de diensten worden verricht, en met het toezicht op de naleving van de regels tot uitoefening van de betrokken activiteit.

De Commissie beklemtoont evenwel dat die arresten situaties betreffen waarin de dienstverrichter *zich begaf naar* het land van degene te wiens behoefte de dienst werd verricht, en dat die arresten slechts met het oog daarop werden uitgesproken. Men kan er dus geen volstrekt algemene regel uit afleiden, die ook toepasselijk zou zijn wanneer de dienstverrichter geen activiteit verricht in de Lid-Staat die bepalingen kent inzake de uitoefening van de betrokken activiteit.

Zaak 15/78 (Koestler, Jurispr. 1978, blz. 1971) heeft geen wijziging gebracht in dit beginsel.

De Commissie is derhalve van oordeel dat de toepassing van de litigieuze wettelijke regeling op diensten (in de betrekkingen tussen zender en adverteerder) die geheel worden verricht buiten het grondgebied van de staat die die wettelijke regeling heeft uitgevaardigd, en waarvan de weerslag op dat grondgebied slechts het gevolg is van de natuurlijke wetten van de fysica, in strijd is met artikel 59 EEG-Verdrag.

Volgens de Commissie kunnen het voorbehoud om redenen van openbare orde in de strikte zin, en dat om redenen van openbare veiligheid (artikel 56 EEG-Verdrag) terzijde worden gesteld, daar dat probleem in de onderhavige zaak niet aan de orde is.

Gesteld nochtans dat de litigieuze regeling in beginsel toepasselijk zou zijn, dan zou haar doel, de verspreiding via televisie van handelsreclame op het Belgische grondgebied te beletten, niet kunnen worden bereikt. De hinder die de dienstverrichtingen van de televisiezenders van de nabuurlanden wordt veroorzaakt, is dus niet gerechtvaardigd als passend middel om dat doel te bereiken.

Er wordt evenmin gediscrimineerd tussen de zenders van de verschillende nabuurlanden op grond dat zij wegens hun respectieve ligging zones met gewone ontvangst bestrijken, waarvan het belang voor de reclame zeer verschillend is.

Gesteld dat het litigieuze verbod rechtmatig zou zijn, dan hangt het feit dat het de enen meer hindert dan de anderen niet af van een bewuste wil van de auteurs van de regel, maar wel van natuurlijke geografische omstandigheden waarop de auteurs geen enkele vat hebben. Het is dus onmogelijk de economische gevolgen ervan voor allen gelijk te

maken. Het Verdrag verbiedt geen natuurlijke ongelijkheden, maar een verschillende behandeling, die opzettelijk aan de enen en de anderen wordt toegevoegd.

Concluderend stelt de Commissie voor, de eerste vraag te beantwoorden als volgt:

- „1. Artikel 59 verzet zich ertegen, dat een nationale regeling verbiedt dat kabeltelevisiemaatschappijen reclameboodschappen, door een onderneming welke een buiten de nationale grenzen gevestigde televisiezender exploiteert, via die zender uitgezonden, doorgeven in het kader van diensten verricht ten behoeve van adverteerders gevestigd in een andere Lid-Staat dan die waar zij haar activiteit uitoefent, met als enige uitzondering het bij artikel 56 toegestane voorbehoud om redenen van openbare orde en openbare veiligheid.
2. Dit geldt a fortiori indien de betrokken regeling niet kan beletten dat dezelfde boodschappen zonder tussenkomst van de kabeltelevisiemaatschappijen in het land kunnen worden ontvangen door een aanzienlijk deel van de televisiekijkers, daar de regeling dan de betrokken dienstverrichtingen belemmert zonder echter het beoogde doel te bereiken.
3. Subsidiair vormt geen verboden discriminatie het feit dat de buitenlandse zenders in de staat die de regeling heeft uitgevaardigd, zones met gewone ontvangst hebben met een volgens hun ligging verschillend economisch belang.”

De tweede vraag

Geïntimeerden in het hoofdgeding betogen dat het antwoord op deze vraag is te vin-

den in de arresten in de zaken 152/73 (Sotgiu, Jurispr. 1974, blz. 153) 71/76 (Thiefry, Jurispr. 1977, blz. 765) en de gevoegde zaken 110 en 111/78 (Van Wesemael e.a., Jurispr. 1979, blz. 35).

Daaruit volgt dat een formeel noch materieel discriminerende nationale regeling in strijd kan zijn met artikel 59 zo zij niet objectief noodzakelijk is.

Wat betreft het geval van materiële discriminatie die voortvloeit uit een nationale regeling van na de inwerkingtreding van het EEG-Verdrag, herinneren geïntimeerden in het hoofdeding eraan, dat artikel 62 EEG-Verdrag de Lid-Staten verbiedt na de inwerkingtreding van het Verdrag nieuwe beperkingen in te voeren. De rechtstreekse werking van die „stand-still“-bepaling kan niet worden betwist.

Geïntimeerden in het hoofdeding stellen het Hof voor, de tweede vraag te beantwoorden als volgt:

„De artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag verbieden met rechtstreekse werking behalve de nationale maatregelen die een formele discriminatie op grond van nationaliteit of van woonplaats inhouden, ook die welke op dezelfde criteria berustende materiële discriminaties inhouden of die niet objectief noodzakelijk zijn om het beoogde doel van algemeen belang te bereiken.”

De *RTBF* beklemtoont dat de litigieuze regeling geen enkele formele of materiële discriminatie tot stand brengt tussen dienstverrichters — de potentiële of reeds bestaande kabeltelevisiemaatschappijen. Bovendien vormt het verbod reclameboodschappen door te zenden, geen belemmering van het vrije verkeer van de door de kabeltelevisiemaatschappijen wettig verrichte diensten.

Mitsdien stelt zij voor, op de tweede vraag te antwoorden dat ingeval een nationale regeling die de overbrenging van reclameboodschappen door kabeltelevisiemaatschappijen verbiedt, geen enkele formele discriminatie tot stand brengt jegens de dienstverrichter op grond van zijn nationaliteit of woonplaats, zij buiten het toepassingsgebied van de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag valt.

De regering van de Bondsrepubliek Duitsland is van mening dat, voor zover de in de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag vermelde maatregelen gevolgen teweegbrengen die verder gaan dan de opheffing van discriminaties, hun geen onbeperkte rechtstreekse werking mag worden toegerekend.

Voor zover de artikelen 59 en 60 bovendien gericht zijn tegen beperkingen op het vrij verrichten van diensten, welke voortvloeien uit regels die op zichzelf zonder onderscheid worden toegepast, heeft de erkenning van hun rechtstreekse werking ten gevolge dat de betrokken nationale regeling gewoon niet meer kan worden toegepast. De rechtstreekse werking, die wegens de voorrang van het gemeenschapsrecht leidt tot de niet-toepasselijkheid van de nationale regeling, kan worden aanvaard wanneer de nationale regeling kan worden vervangen door een ander voorschrift dat het vrij verrichten van diensten minder beïnvloedt.

Kan de nationale regeling echter niet worden vervangen, dan kan aan het uit de regels inzake het vrij verrichten van diensten voortvloeiende verciste, dat de verrichter van een dienst die het nationale kader overschrijdt, feitelijk op gelijke voet wordt behandeld, slechts worden voldaan zo de nationale wetgever daartoe aanvullende regels invoert. Op dit punt beperkt de in de artikelen 59 en 60 bedoelde regeling zich er niet toe, de Lid-Staten een volstrekt neutrale houding op te leggen, maar verlangt zij van hen eventueel een concrete wettelijke

maatregel. Aan de door het Hof gestelde voorwaarde voor de rechtstreekse toepasselijkheid van de artikelen 59 e.v. — namelijk dat het zou gaan om een duidelijke verbintenis om niet te doen — is in casu niet voldaan.

Mitsdien zou het antwoord op de tweede vraag ten hoogste dan bevestigend kunnen zijn, wanneer zij vergezeld gaat van genoemd voorbehoud, namelijk dat de in de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag bedoelde regeling in dit opzicht geen enkele aanvullende wettelijke maatregel verlangt.

De Commissie voert aan dat, zo het begrip „beperking” in artikel 59 andere bepalingen omvat dan de eenvoudige discriminatie op grond van nationaliteit of woonplaats, er geen reden is om artikel 59 rechtstreekse werking te ontzeggen.

In voornoemd arrest-Van Binsbergen heeft het Hof die rechtstreekse werking van artikel 59, eerste alinea, en artikel 60, derde alinea, erkend „in elk geval voor zover zij strekken tot opheffing van alle discriminaties ...”, wat erop wijst dat het Hof, zijn uitspraak toesnijdend op de omstandigheden van het geval, zich terecht ervan heeft onthouden méér te zeggen dan de verwijzende rechter nodig had om vonnis te kunnen wijzen, maar een slag om de arm heeft gehouden met betrekking tot andersoortige beperkingen die binnen de werkingssfeer van artikel 59 zouden kunnen vallen.

De Commissie stelt voor op de tweede vraag te antwoorden:

„Artikel 59 heeft rechtstreekse werking tegenover alle typen van beperkingen die binnen de werkingssfeer van die bepaling vallen.”

III — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 13 en 14 november 1979 zijn mondelinge opmerkingen gemaakt door Debauxe, Denuit en Coditel, te deze vertegenwoordigd door G. Kirschen en A. Braun, advocaten te Brussel, en door J. M. Defourny, advocaat te Luik; M. Lohest en de Association liégeoise d'Electricité, te deze vertegenwoordigd door A. Braun, advocaat te Brussel, en door E. Rigaux, advocaat te Luik; de Fédération nationale du Mouvement coopératif féminin, de Fédération belge des Coopératives (FEBECOOP), Vie féminine en F. Vander Bemden c.s., te deze vertegenwoordigd door P. Martens, advocaat te Luik; de RTBF, te deze vertegenwoordigd door P. Foriers, advocaat te Brussel; de Luxemburgse regering, te deze vertegenwoordigd door J. Loesch, advocaat te Luxemburg, en door J. Reuter als gemachtigde; de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, te deze vertegenwoordigd door M. Seidel als gemachtigde; en de regering van het Verenigd Koninkrijk, te deze vertegenwoordigd door R. Jacob, barrister van Gray's Inn, geïnstrueerd door A. D. Preston, Treasury Solicitor's Department, als gemachtigde.

Ter terechtzitting hebben *Debauxe en Denuit* alsook *Coditel* opgemerkt dat er in Europa twee grote kleurenontvangst-systemen zijn, te weten PAL en SECAM. De televisietoestellen in België zijn ontworpen voor het PAL-systeem. Wanneer de kabeltelevisie signalen ontvangt van volgens het Franse SECAM-procédé uitgezonden kleurenbeelden, zet zij die om in signalen die met een PAL-toestel kunnen worden ontvangen. Op dat ogenblik wordt het signaal niet in de eigenlijke zin gedecodeerd in beelden en geluid, maar verandert het van aard.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 13 december 1979 conclusie genomen.

In rechte

- 1 Bij vonnis van 23 februari 1979, ingekomen ten Hove op 3 april 1979, heeft de Correctionele Rechtbank te Luik krachtens artikel 177 EEG-Verdrag twee vragen gesteld over de uitlegging van de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag ten aanzien van bepaalde problemen inzake de overbrenging van handelsreclame via kabeltelevisie.
- 2 Deze vragen zijn opgeworpen in het kader van strafvervolgingen, voor de Politierechtbank te Luik tegen drie personen ingesteld ter zake van overtreding van het verbod op de overbrenging van televisieuitzendingen die het karakter van handelsreclame dragen, en waarbij twee vennootschappen naar Belgisch recht, burgerlijk aansprakelijk voor de drie verdachten — hun werknemers —, in het geding zijn betrokken. De vervolgingen zijn ingesteld op klachte van onder meer drie verenigingen die consumenten of culturele belangen vertegenwoordigen, alsmede van sommige natuurlijke personen die zich voor de Politierechtbank burgerlijke partij hebben gesteld. Nadat de Politierechtbank de verdachten had vrijgesproken en de burgerrechtelijk aansprakelijke vennootschappen buiten het geding had gesteld, hebben de drie verenigingen en enkele andere burgerlijke partijen alsook het Openbaar Ministerie beroep ingesteld voor de Correctionele Rechtbank.
- 3 Blijkens het dossier verzorgen de betrokken twee vennootschappen met toestemming van de Belgische administratie een kabeltelevisiedienst, waarvan het net een deel van het Belgische grondgebied bestrijkt. De televisietoestellen van de abonnees van die dienst zijn per draad verbonden met een centrale antenne met bijzondere technische kenmerken, waardoor de ontvangst van Belgische en bepaalde buitenlandse uitzendingen die de abonnee niet steeds met een individuele antenne kan ontvangen, mogelijk wordt en bovendien de ontvangstkwaliteit van beeld en geluid wordt verbeterd.
- 4 De strafvervolging betreft de distributie in België, via het aldus opgerichte kabeltelevisiesysteem, van televisieboodschappen, uitgezonden door buiten België gelegen zenders, voor zover deze boodschappen handelsreclame bevatten. De Belgische wetgeving verbiedt de nationale radio- en televisie-instituten, die inzake uitzendingen over een wettelijk monopolie beschikken, over te gaan tot uitzendingen die het karakter van handelsreclame dragen. Wat

kabeltelevisie betreft, verbiedt artikel 21 van het koninklijk besluit van 24 december 1966 (Belgisch Staatsblad van 24 januari 1967) eveneens de overbrenging van uitzendingen die het karakter van handelsreclame dragen.

- 5 Het verwijzingsvonnis stelt vast dat de kabeltelevisiemaatschappijen zich in de praktijk aan dit verbod niet hebben gestoord en de buitenlandse programma's hebben doorgegeven zonder de reclamespots weg te laten; dat deze praktijk werd gedoogd door de Belgische regering, die geen enkele sanctie heeft toegepast en geen enkele vergunning heeft ingetrokken; en dat een aanzienlijk deel van de Belgische televisiekijkers de buitenlandse programma's kan ontvangen zonder toedoen van de door de kabeltelevisiemaatschappijen ingerichte relais.

- 6 Gelet op deze feitelijke omstandigheden heeft de Correctionele Rechtbank haar vragen omtrent de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag geformuleerd. Zij is van oordeel dat de toepassing van het verbod invloed zou kunnen hebben op de vrijheid van dienstverrichting binnen de Gemeenschap. Volgens de Rechtbank ontlenen de buitenlandse omroepinstituten immers een aanzienlijk deel van hun inkomsten aan de hun door de adverteerders toevertrouwde reclame, zodat het weglaten van de reclameboodschappen in België de adverteerders aanleiding zou kunnen geven hun handelsreclame te beperken of te beëindigen; bovendien zouden de in de buurlanden gevestigde adverteerders — handelaars of industriëlen — hun toegang tot de Belgische markt, waartoe hun boodschappen tot nog toe waren gericht en waarop zij hun diensten aanboden, beperkt zien.

- 7 De vragen van de Correctionele Rechtbank luiden als volgt:
  - „1. Moet artikel 59 EEG-Verdrag, gelet op 's Hofs arrest van 30 april 1974 (zaak 155/73, Sacchi), aldus worden uitgelegd, dat daarin elke nationale regeling wordt verboden die zich verzet tegen het doorzenden per draad van reclameboodschappen door kabeltelevisiemaatschappijen, wanneer de gewone ontvangst van dergelijke boodschappen in de ontvangstzones van de buitenlandse zenders mogelijk en geoorloofd blijft, met name in aanmerking nemend dat:
    - a) met een dergelijke regeling een discriminatie zou worden ingevoerd op grond van de geografische ligging van de buitenlandse zender die

slechts reclameboodschappen zou kunnen uitzenden in de zones waar hij gewoon wordt ontvangen, terwijl deze zones, ten gevolge van de verschillende bevolkingsdichtheid, voor de reclame van zeer uiteenlopend belang kunnen zijn;

- b) een dergelijke regeling een beperking zou opleggen die onevenredig is met het beoogde doel, omdat dit — te weten het verbod op televisiereclame — nooit geheel zou kunnen worden bereikt wegens het bestaan van de zones met gewone ontvangst?

2. Moeten de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag, gelet op 's Hofs arrest van 3 december 1974 (zaak 33/74, Van Binsbergen), aldus worden uitgelegd, dat zij rechtstreekse werking hebben tegenover elke nationale regeling, voor zover de dienstverrichter ingevolge deze regeling niet formeel wordt gediscrimineerd op grond van zijn nationaliteit of zijn woonplaats (in casu het verbod om reclameboodschappen door te geven)?”

8 Alvorens deze vragen te onderzoeken, brengt het Hof in herinnering dat het reeds in zijn arrest van 30 april 1974 (zaak 155/73, Sacchi, Jurispr. 1974, blz. 409) voor recht heeft verklaard, dat het uitzenden van televisieberichten, met inbegrip van reclameberichten, als zodanig onder de verdragsregels inzake het verlenen van diensten valt. Er is geen enkele reden om het doorgeven van dergelijke boodschappen via kabeltelevisie verschillend te behandelen.

9 Niettemin moet worden opgemerkt dat de verdragsbepalingen inzake het vrij verrichten van diensten niet van toepassing kunnen zijn op activiteiten die zich in al hun relevante aspecten in één enkele Lid-Staat afspelen. Of zulks het geval is, is een feitelijke vraag die door de nationale rechter moet worden beantwoord. Daar de Correctiebank in casu van oordeel was dat de dienstverrichtingen waarin de bij haar dienende vervolgingen hun oorsprong hebben, in de gegeven omstandigheden van die aard zijn, dat zij onder de verdragsbepalingen inzake de dienstverrichtingen vallen, dienen de gestelde vragen in ditzelfde perspectief te worden onderzocht.

10 Het kernprobleem dat de nationale rechter aan de orde stelt, is of de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag aldus moeten worden uitgelegd, dat zij elke na-

tionale regeling verbieden die zich verzet tegen het doorgeven van reclameboodschappen via kabeltelevisie, voor zover een dergelijke regeling geen enkel onderscheid maakt naar de herkomst van de boodschappen, de nationaliteit van de dienstverrichter of diens vestigingsplaats.

- 11 Luidens artikel 59, eerste alinea, EEG-Verdrag worden de beperkingen op het vrij verrichten van diensten binnen de Gemeenschap in de loop van de overgangperiode geleidelijk opgeheven ten aanzien van de onderdanen der Lid-Staten van de Gemeenschap. Deze bepaling schrijft de opheffing voor van alle discriminaties jegens de dienstverrichter op grond van zijn nationaliteit of van de omstandigheid dat hij is gevestigd in een andere Lid-Staat dan die waar de dienst moet worden verricht.

- 12 In verband met de bijzondere aard van sommige dienstverrichtingen zoals het uitzenden en doorgeven van televisieboodschappen, kunnen niet als onverenigbaar met het Verdrag worden beschouwd specifieke eisen die aan de dienstverrichters worden gesteld wegens de toepasselijkheid van voorschriften ter regeling van bepaalde typen van activiteit, welke hun grond vinden in het algemeen belang en die gelden voor iedere persoon of onderneming die op het grondgebied van bedoelde Lid-Staat is gevestigd, voor zover een in een andere Lid-Staat gevestigde dienstverrichter daar niet aan soortgelijke voorschriften zou zijn onderworpen.

- 13 Blijkens de in de loop van het onderhavige geding aan het Hof verstrekte inlichtingen bestaan er voor de uitzending van reclameboodschappen via televisie in de verschillende Lid-Staten zeer uiteenlopende rechtsregels: van een bijna volledig verbod zoals in België wordt toegepast, via regelingen die min of meer strikte beperkingen inhouden, tot regelingen met een ruime commerciële vrijheid. Bij gebreke van harmonisatie van de nationale wettelijke regelingen en gelet op de overwegingen van algemeen belang die aan de beperkende regelingen op dit gebied inherent zijn, kan de toepassing ervan niet als een beperking op het vrij verrichten van diensten worden beschouwd, voor zover alle diensten op dat gebied daardoor op identieke wijze worden behandeld, ongeacht hun herkomst en de nationaliteit of vestigingsplaats van de dienstverrichters.

- 14 Het is in het licht van het voorgaande dat een verbod zoals uit de door de nationale rechter aangehaalde Belgische regeling voortvloeit, moet worden beoordeeld. Er zij op gewezen dat het in bedoeld koninklijk besluit vervatte verbod tot het doorgeven van reclameboodschappen via kabeltelevisie niet op zichzelf kan worden beschouwd. Uit de gehele Belgische omroepwetgeving blijkt dat dit verbod een uitvloeisel is van het aan de Belgische omroepinstituten opgelegde verbod om handelsreclame uit te zenden. Ook het verwijzingsvonnis stelt de toepasselijke wettelijke regeling in dit licht, door erop te wijzen dat het koninklijk besluit het doorgeven van reclamespots verbiedt om in overeenstemming te blijven met de voor de nationale omroepinstituten geldende regeling.
- 15 Nu de toepasselijke regels niet zijn geharmoniseerd, valt een dergelijk verbod binnen het kader van de aan elke Lid-Staat gelaten bevoegdheid, om redenen van algemeen belang de televisiereclame op zijn grondgebied te regelen, te beperken of zelfs totaal te verbieden. Het is niet anders indien dergelijke beperkingen of verboden ook gelden voor televisiereclame uit andere Lid-Staten, zolang zij daadwerkelijk op dezelfde voet worden toegepast op de nationale televisieorganismen.
- 16 Mitsdien moet worden geantwoord, dat de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag zich niet verzetten tegen een nationale regeling die het doorgeven van reclameboodschappen via kabeltelevisie evenals het uitzenden van reclameboodschappen via televisie verbiedt, indien die regeling wordt toegepast zonder onderscheid naar de binnen- of buitenlandse herkomst van die boodschappen, dan wel naar de nationaliteit of de plaats van vestiging van de verrichter van de dienst.
- 17 Gelet op dit antwoord behoeft niet meer te worden ingegaan op de vraag over de mogelijke gevolgen van de rechtstreekse toepasselijkheid van de artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag in geval van conflict tussen die bepalingen en de nationale wetgeving.
- 18 De nationale rechter vraagt nog of een regeling die zich verzet tegen het doorgeven van reclameboodschappen via kabeltelevisie, geen met het

beoogde doel onevenredige maatregel vormt, omdat het verbod tot het verspreiden van handelsreclame per televisie, gezien het bestaan in de betrokken Lid-Staat van zones met gewone ontvangst van bepaalde buitenlandse zenders, betrekkelijk weinig doeltreffend is.

- 19 Daar de doorzending via kabeltelevisie het mogelijk maakt televisieboodschappen verder te verspreiden en ze beter te doen doordringen, verliezen door een Lid-Staat op zijn grondgebied opgelegde beperkingen of verboden inzake televisiereclame hun bestaansreden niet door de omstandigheid dat de buitenlandse zenders op het gehele nationale grondgebied of in bepaalde delen daarvan, ook buiten toedoen van een kabeltelevisiesysteem kunnen worden ontvangen. De gestelde vraag moet mitsdien ontkennend worden beantwoord.
- 20 Tenslotte wil de nationale rechter weten of met een nationale regeling die het doorgeven van reclameboodschappen via kabeltelevisie verbiedt, een discriminatie jegens buitenlandse zenders wordt ingevoerd, omdat deze wegens hun geografische ligging de verspreiding van hun boodschappen slechts in de gewone-ontvangstzone kunnen verzekeren.
- 21 Met deze vraag doelt de nationale rechter op de ruimtelijke grenzen van de verspreiding van televisieboodschappen in verband met enerzijds het natuurlijke reliëf van het terrein en de stedelijke bebouwing, en anderzijds de technische kenmerken van de gebezigde verspreidingsmethoden. Deze natuurlijke en technische factoren leiden stellig tot verschillen in de ontvangst van de televisieboodschappen, gezien de correlatie tussen de ligging van de zenders en van de ontvangers. Deze aan natuurlijke verschijnselen te wijten verschillen kunnen echter geen „discriminatie” in de zin van het Verdrag worden genoemd, daar dit slechts die verschillen in behandeling zo bestempelt, welke het gevolg zijn van menselijke activiteiten en met name van overheidsmaatregelen. Bovendien moet worden opgemerkt dat de Gemeenschap, ook al heeft zij in bepaalde opzichten ingegrepen om natuurlijke ongelijkheden te compenseren, volstrekt niet gehouden is maatregelen te treffen om verschillen in ligging als door de nationale rechter bedoeld op te heffen.

- 22 Mitsdien moet worden geantwoord, dat een nationale regeling die het doorgeven van reclameboodschappen via kabeltelevisie verbiedt, niet deswege kan worden beschouwd als een met het beoogde doel onevenredige maatregel, omdat het verbod wegens het bestaan van zones met gewone ontvangst betrekkelijk ondoeltreffend is, noch deswege als een door het Verdrag verboden discriminatie van buitenlandse zenders, omdat deze wegens hun geografische ligging de verspreiding van hun boodschappen slechts in de zone met gewone ontvangst kunnen verzekeren.

Kosten

- 23 De kosten door de Commissie, de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, de regering van het Groothertogdom Luxemburg, de regering van het Verenigd Koninkrijk en de regering van de Franse Republiek wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door de Correctionele Rechtbank te Luik bij vonnis van 23 februari 1979 gestelde vragen,

verklaart voor recht:

1. De artikelen 59 en 60 EEG-Verdrag verzetten zich niet tegen een nationale regeling die het doorgeven van reclameboodschappen via kabeltelevisie evenals de uitzending van reclameboodschappen via televisie verbiedt, indien die regeling wordt toegepast zonder onderscheid naar de binnen- of buitenlandse herkomst van die boodschappen, dan wel naar de nationaliteit of de plaats van vestiging van de verrichter van de dienst.
2. Een nationale regeling die het doorgeven van reclameboodschappen via kabeltelevisie verbiedt, kan niet deswege worden beschouwd als

een met het beoogde doel onevenredige maatregel, omdat het verbod wegens het bestaan van zones met gewone ontvangst betrekkelijk ondoeltreffend is, noch deswege als een door het Verdrag verboden discriminatie van buitenlandse zenders, omdat deze wegens hun geografische ligging de verspreiding van hun boodschappen slechts in de zone met gewone ontvangst kunnen verzekeren.

Kutscher	O'Keeffe	Touffait	Mertens de Wilmars	Pescatore
Mackenzie Stuart		Bosco	Koopmans	Due

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 18 maart 1980.

De griffier
A. Van Houtte

De president
H. Kutscher

CONCLUSIE VAN DE ADVOCaat-GENERAAL J.-P. WARNER VAN 13 DECEMBER 1979 ¹

*Mijnbeer de President,
mijne heren Rechters,*

Inleiding

Deze twee zaken zijn ter prejudiciële beslissing naar het Hof verwezen door respectievelijk de Correctionele Rechtbank te Luik (zaak 52/79) en het Hof van Beroep te Brussel (zaak 62/79).

Beide werpen vragen op omtrent de uitlegging van de artikelen 59-66 EEG-Verdrag, inzake het vrije verkeer van diensten.

Zij hebben beide als achtergrond de activiteiten van kabeltelevisiemaatschappijen in België. In wezen bestaat kabeltelevisie in het opvangen door middel van een antenne van draadloos uitgezonden televisiesignalen en de overbrenging van de

¹ — Vertaald uit het Engels.